

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію
Чумак Людмили Миколаївни
на тему «ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ
ДИСКУРСІ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ: СТРУКТУРНИЙ І
ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТИ»
по спеціальності 10.02.04 – германські мови

Сучасна англійська мова збагачується великою кількістю нових одиниць, які, з одного боку, потребують опису класичними термінами, однак, з іншого боку, не піддаються такому опису, або вимагають іншого підходу до аналізу їхньої змістовної та структурної природи. З часом кількість таких одиниць збільшується і з неологізмів та авторських okazionalizmів впливають типові морфологічні моделі – iPhone, iBook, iCrime, які мають інтуїтивно впізнавані структурні елементи, але вимагають уваги на семантичному рівні. Або такі популярні креолізовані елементи, як B2B, G7, що стають словотвірними моделями не тільки в англійській мові, а виходять за її межі та не можуть бути описані стандартними дериваційними прийомами. Саме тому, дослідження Людмили Миколаївни Чумак є вдалою спробою виокремити новітні елементи в англійському словотворі та накласти на такі одиниці моделі традиційного структурного аналізу, щоб відслідкувати тенденції та явища у невимушеному спілкуванні та автентичному середовищі.

Запропоноване дослідження, присвячене вивченню структурних і лінгвопрагматичних аспектів лексичних інновацій в англomовному медійному дискурсі ХХІ століття, є авторським, самостійно виконаним рукописом, обсягом 246 сторінок змістовного тексту без додатків, який було вчасно подано на рецензування, разом із авторефератом роботи, який є ідентичним за змістом та основними викладеними положеннями із текстом дисертації. Також, опубліковані раніше наукові публікації Людмили Миколаївни Чумак містять повний виклад основних здобутків проведеного дослідження, а їхня кількість та хронологія показує, що Людмила Миколаївна Чумак систематично вивчає обраний об'єкт дослідження від самого початку ХХІ століття.

Обрана тема дослідження безсумнівно є важливою та актуальною, оскільки відображає динамічні процеси в лексичному складі сучасної англійської мови на матеріалі медійних текстів, що відображають якісні зміни в словниковому запасі мови, а саме у частотності застосування словотвірних моделей деривації, словоскладання й скорочення. Важливість теми підтверджується також колективною науковою темою кафедри англійської філології та перекладу Житомирського державного університету імені Івана Франка «Системно-структурний та когнітивно-комунікативний аспекти дослідження одиниць мови».

Наукова новизна проведеного дослідження особливо цінна з огляду на уточнення характеристик словотвірних моделей лексичних інновацій, їхньої частотності та стратегічної обумовленості об'єкту дослідження в сучасному англомовному медійному дискурсі. Не викликають питань положення, що винесені на захист, та їхня наукова обґрунтованість, що видно із ретельно розробленої системної методики дослідження, старанно виконаним аналітичним процедурам та чітким детальним описам встановлених характеристик і ознак лексичних інновацій з укладеного корпусу.

У цілому можна констатувати, що Людмила Миколаївна Чумак виконала усі поставлені завдання та отримала вагомі наукові результати проведеної наукової розвідки, отримавши й опрацювавши конкретні дані вживання лексичних одиниць з реальних мікроконтекстів. Таким чином, дослідниця встановила гомогенні та гетерогенні словотвірні моделі лексичних інновацій, переконливо й послідовно розібравши їхню структуру та семантичну наповненість по компонентам та описавши їхні кількісні та якісні характеристики. Авторка вважає, що отримані результати можуть на пряму свідчити про продуктивність / непродуктивність проаналізованих словотвірних моделей.

Результати виконаного дослідження видаються достатньо переконливими завдяки великому обсягу вибірки – 1500 випадків лексичних інновацій, представлених рівномірно у всіх варіантах сучасної англійської мови, точність та наповнення яких звірено в різних аспектах у сорок одному англомовному словнику та численних компільованих виданнях вітчизняних мовознавців та інших дослідників сучасної англійської мови.

Важливим практичним здобутком є встановлення факту, що телескопія, яка традиційно вважалася непродуктивним способом словотвору в англійській мові, має високу частотність використання у авторській вибірці, а також вживається не тільки у чистому вигляді, а й у комбінаціях «телескопія+словоскладання» та «телескопія+афіксація». Така тенденція, підтверджена реальними мікроконтекстами вживання у медійному дискурсі, може бути надійним свідченням реальних тенденцій розвитку словникового складу сучасної англійської мови.

Звернення дисертантки до аналізу динамічних характеристик лексичних інновацій та аналіз стратегій їхнього використання в сучасному англомовному медійному дискурсі відповідає поставленим задачам та демонструє загальну значущість використання лексичних інновацій, а також роль конкретних одиниць у реальних контекстах. При цьому, виникають питання до певних прикладів та інтерпретацій дослідниці. Наприклад, не зовсім чітким є розмежування тактики деталізації й коментаря, що віднесені до стратегії привернення уваги, від тактики інформування в межах застосування інформаційно-інтерпретаційної стратегії.

Найсуттєвішим зауваженням до виконаного дослідження я вважаю не увагу до важливого показника лексичної інновації, який вказано і в тексті роботи ще у вступі (стор. 19) та в авторефераті (стор.1): вони «для носіїв мови мають відтінок новизни», тобто об'єктом дослідження можуть бути не

будь-які, а лише такі одиниці, які виберуть або вкажуть носії мови. Оскільки дослідниця не є носієм англійської мови, виходить дещо самонадіяно покладатися на власне відчуття новизни виділених для аналізу одиниць, а з іншого боку, ні методологія дослідження, ні поставлені завдання не містять процедур, прийомів чи методів визначення цієї характерної ознаки лексичних інновацій. Виходить, що у роботі немає надійного критерію визначення об'єктивності авторських суджень при укладанні вибірки для дослідження та якості сформованого корпусу.

Хочеться повернутися до обговорення показників продуктивності виділених підгруп лексичних інновацій, яким присвячено основний обсяг представленої на захист роботи, які винесено на захист у положеннях 2, 3, 4 й 5, та які детально проаналізовані в третьому розділі роботи. При усіх позитивних якостях цієї частини дослідження, які вже були згадані, постає більш загальна дискусія про частотність, як таку. Людмила Миколаївна Чумак виділила показники лише відносно власної вибірки, але абсолютна частотність вживання згаданих способів словотвору все рівно залишається під питанням, тому слід обережно робити висновки про продуктивність цих моделей у сучасній англійській мові загалом. Беззаперечно, питання продуктивності заслуговує на окреме фундаментальне дослідження і не може бути обмежене лише таким об'єктом дослідження, який обрала дисертантка. Тому мені здається коректним оговорити об'єктивні обмеження отриманих результатів дослідження щодо частотності й продуктивності проаналізованих словотвірних моделей.

Серед менш значних зауважень до роботи, що обговорюється, хочеться відмітити зайві констатації у частині описаних методів дослідження. Згадування загальнонаукових методів «лінгвістичного опису і спостереження», «суцільної вибірки» недоречно у фаховому дослідженні, називати їх емпіричними можна тільки у дуже широкому і менш науковому розумінні емпіричності, як використання досвіду, а не організованих дослідницьких кроків та проведення експерименту.

Хочеться уточнити назву третього розділу «Моделі словотвірної деривації лексичних інновацій в англійському медійному дискурсі початку ХХІ століття», особливо термін «деривація», який у класичному розумінні не включає скорочення і словоскладання самі по собі, а про них йдеться у параграфах 3.1.2 та 3.1.3 та пункті 3.2. Варто було б обмежитися терміном «словотвір», який достатньо широкий і покриває проблематику усіх пунктів, підпунктів і параграфів цього розділу.

Також, хочеться бачити більш конкретизовані хронологічні межі укладеної вибірки, адже початок цього періоду можна встановити по початку публікаційної активності авторки, що співпадає з початком ХХІ століття, а от гранична межа залишається відкритою. Сьогодні ми можемо за умовчанням вважати, що Людмила Миколаївна Чумак комплектувала свою вибірку до останнього року, але у подальшій роботі інших дослідників із текстом дисертації важливо знати, який саме часовий проміжок охоплено в роботі.

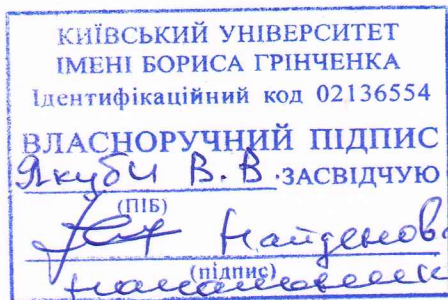
Загалом, дисертація Л.М.Чумак «Лексичні інновації в англомовному медійному дискурсі початку ХХІ століття: структурний і лінгвопрагматичний аспекти» є завершеною науковою працею, яка містить науково обґрунтовані результати дослідження про структуру, походження, функціонування та зміст лексичних інновацій сучасної англійської мови, що допомагають вирішити низку наукових теоретичних і прикладних проблем германістики в частині морфологічного, етимологічного, семантичного аспектів становлення лексики англійської мови.

Робота відповідає вимогам п.9, 11, 12 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.). Здобувачка наукового ступеня, Людмила Миколаївна Чумак, яка виконала своє наукове дослідження на високому рівні та з дотриманням усіх формальних і змістовних вимог до робіт такого рівня, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.0.04 – германські мови.

Кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри
англійської філології та перекладу
київського університету
імені Бориса Грінченка

Якуба В.В.

(ПІБ)
Людмила Миколаївна Чумак
(підпис)
Людмила Миколаївна Чумак